

שאלה: אני רב בית כנסת, אני מזכיר תמיד בדרשות שלי עד כמה ניכרת בהיסטוריה של עם ישראל כיצד הקב"ה שומר עלינו, ומציל אותנו מכף כל אויבינו. אבל לפעמים אחד מהקהל שואל אותי: "והיכן היה הקדוש ברוך הוא עת שהנאצים טבחו שלישי מעמנו? איפה היתה ההשגחה העליונה בימי השואה? ואני אבוד עצה מה עונים. התוכל עזור?"

תשובה: פלא על אלו ששאלו אותך. כלום שכחו שהקב"ה מעניש על עבירות? הרי התורה מלאה אזהרות שכאשר עם ישראל יחטא יתבע הקב"ה דין וחשבון. בזמן חורבן בית המקדש הראשון נהרגו מישראל כשלושה מליון איש (גיטין נז ע"ב). והגמרא מספרת (יומא ט ע"ב) כי חטאו בעבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. וחזרו הצרות בימי חורבן בית שני מחמת שנאת חינום שהיתה ביניהם (יומא ט ע"ב).

ובמדינות אירופה עד הגירוש ממדינת ספרד (שנת 1492) כתב על כך הרב יצחק אברבנאל (בפירושו על דברים כח, יד) "ואבדתם בגוים, ואכלה אתכם ארץ אויביכם" (פסוק לח), על הצרות והשמדות והרציחות שעברו על ישראל בגלות. שמתו הרבה מהם ברעב ובדָּבָר ובחרב, מכללם הרג קהלות קדושות, וגירוש היהודים מארץ אינגלטיר"ה [=אנגליה] ושאר ארץ המערב. ובפרט גירושם מכל ארץ צרפת, **שמתו מהם כפלים מיוצאי מצרים**. ומה גם עתה בגרוש גלות ירושלם אשר בספרד, שגדל על כל הגרושים ועל השמדות, הלא למשמע אמן דאבה נפשנו". [עכ"ל]. והרב מייחס צרותאלו "שרוב בניהאומה יצאו מכלל הדת ונתערבו בגוים" (משמיע ישועה, על ישעיה, סוף נבואה ט). כן בדבריו על יחזקאל (כ, לב).

גם בתקופתנו, במאה שנה שלפני השואה היו מריבות קשות בין קבוצה לקבוצה, בין כיתות וכיתות. נפוץ היה חטא זה גם בעולם החילוני, וגם אצל שומרי המצוות. כל יודעי ההיסטוריה מכירים זאת. אין הקב"ה מביא יסורין ללא כלום. שנאת חינום היא הגרועה מכל העבירות (יומא ט ע"ב). זה בנוסף להתבוללות וההנתכרות למורשת ישראל שפשו והתרבו.

אבל יש הַסְבֵּר נוסף לאסון הנורא ההוא שפקד את אבותינו. הרב משה צבי נריה מביא בספרו "חיי הראי"ה" (עמ' קצב-קצג):

סח לי איש-ירושלים ר' ישראל פולקמן: בשנת תרצ"ג או תרצ"ד (1933-1934) ביקר בארץ אחד מזקני ההוראה בקישינוב ומראשי הישיבה שם, הרב משה הנשפרג ז"ל. ולפני שובו לרומניא בא בלוית הרב מטעפליק ז"ל להפרד מהרב קוק, והייתי נוכח בפגישה זו. הרב קוק דיבר ברטט על העובדא המצערת שאין

אנשי התורה מעודדים את הציבור החרדי בתפוצות לעלות לארץ ישראל ואמר לו: "תמסרו לכל הרבנים והצדיקים, **שהם עתידים לתת את הדין**". בא אליהם יהודי להתייעץ לאן להגר, ושולחים אותו לכל הרי-חושך [הערה: כוונתו לארצות הברית, שהיה בשפל הרוחניות] רק לא לארץ ישראל. תאמרו להם שהם יצטרכו למסור על כך דין וחשבון! עכ"ל.

בדומה לכך הביא ספר "שבחי הראי"ה" (של דר. חיים ליפשיץ) עמ' רח לפי עדות ר' יצחק גרשטנקורן, מייסד בני ברק: "כל המניא ציבור מדעתו ורצונו להשתקע בארץ, אינו אלא בחינת המרגלים המוציאים דיבת הארץ רעה". עכ"ל.

צריכים לשים לב לדברי "אור החיים" (על ויקרא כה, כה):
"והגאולה תהיה בְּהֵעִיר לְבוֹת בְּנֵי אָדָם ויאמר להם הטוב לכם כי תשבו חוץ, גולים מעל שלחן אביכם? ומה יערב לכם החיים בעולם, זולת החברה העליונה אשר הייתם סמוכים סביב לשלחן אביכם, הוא אלוהי עולם ברוך הוא לעד. וימאס בעיניו תאוות הנדמים [=דברי חומריות בעולמנו הנדמים שהם חשובים] ויעירם בחשק הרוחני, גם נרגש לבעל נפש כל חי, עד אשר יטיבו מעשיהם. ובזה יגאל ה' ממכרו. **ועל זה עתידין ליתן את הדין כל אדוני הארץ גדולי ישראל**, ומהם יבקש ה' עלבון הבית העלוב":

ובכן חטא קשה זה היה בידי אוכלוסיות אירופה. מאז הצהרת בלפור היתה להם שעת הכושר לעלות. אבל מסופר ב"שיר השירים" (פרק ה), כאשר הדוד [הקב"ה] בא לגן להביא אליו את הכלה [=כנסת ישראל]

(ב) אָנִי יְשָׁנָה וְלִבִּי עָר, קוֹל דְּוִדִי דוֹפֵק. 'פְּתַחֲתִי לִי אֲחֹתִי רַעֲיָתִי יוֹנָתִי תִמְתִּי, שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא טָל קְנֻצוֹתֵי רְסִיסֵי לִילָה':
[וזאת ענתה] (ג) פִּשְׁטָתִי אֶת כְּתָנֹתַי, אֵיכָה אֶלְבָּשָׁנָה? רַחֲצֵתִי אֶת רַגְלִי, אֵיכָה אֶטְנָפָם?"

הנערה התנצלה: זה עכשיו פשטתי את כותנתי ללכת לשכב, איך אקום ואזדרז לפתוח הדלת? זה עכשיו אני שוכבת במטה ללא נעליים, איך אדרוך על הרצפה ואטנף את כפות רגלי? והנערה מתעצלת מלקום לקול דודה.

כאשר חלף הזמן וכבר נזכרת שיש לשמוע לדוד וללכת אחריו, וכבר קמה מהמטה, מצאה הנערה:

(ו) פְּתַחֲתִי אָנִי לְדוֹדִי, וְדוֹדִי חִמַּק עִבְרָ! נִפְשִׁי יֵצֵא בְּדַבָּרוֹ, בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא מִצְאָתִיהוּ, קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי:

(ז) מִצְאֵי הַשְּׁמֵרִים הַסְּבָבִים בְּעִיר הַכּוֹנֵי פְּצֵעוֹנֵי נְשָׂאוֹ אֶת רְדִידֵי מַעְלֵי שׁוֹמְרֵי
הַחוּמוֹת:

הַשׁוֹמְרִים [=אלו הם האומות] "הכו אותי, פצעו בי, חטפו ממני את רדידי..."

כתב ר' יעקב עמדין בהקדמה לסידורו (דפוס ישן עמ' יג; מהד' אשכול עמ' מד)
"ואל תחשבו להשתקע בחוץ לארץ ח"ו לקיים (ויקרא כו, לח) 'ואכלה אתכם ארץ
אויביכם'. זאת היתה חטאת אבותינו הראשונים שגרמו בכיה לדורות, כי מאסו
בארץ חמדה (תהלים קו, כד). והיא שעמדה לנו בגלותינו המר שלא אחד בלבד
עמד עלינו, אלא בכל דור ודור לא שקטנו ולא שָׁלְוֵנו, על צְאָרְנוֹ נרדפנו, יגענו
ולא הונח לנו. כמת מלב נשכחנו, אחר ששכחנו דירת ארץ ישראל לגמרי.

אין אחד מאלף מתעורר להחזיק בה להתיישב שם לדור, כי אם אחד ממדינה
ושנים בדור. אין איש שֵׁם על לב מבקש אהבתה, דורש שלומה וטובתה, ולא
מצפה לראותה. כמדומה לנו בהיותנו בשלוח בחוץ לארץ כבר מצאנו ארץ
ישראל וירושלים אחרת דוגמתה. על כן באו עלינו כל הרעות בְּשֶׁבֶת יִשְׂרָאֵל
בארץ שפניא [=ספרד] וארצות אחרות בשלוח בכבוד גדול, מימי החורבן זמן רב
קרוב לאלפיים שנה מזמן חורבן בית ראשון. ושוב נתגרשו עד שלא נשאר שם
ושארית לישראל בארץ ההיא. צדיק הוא השם, כי יצא מדעתם לגמרי ענין
גלותם, והתערבו בגוים וילמדו מעשיהם ויעשו נאצות, ויתערבו זרע הקודש
בעמי הארצות..."

כל הצרות האיומות שעברו על עם ישראל לא היו "סתם" אלא עונש על חטאים
גדולים. עונש קשה על חטא נורא. כמו שדור יוצאי מצרים מתו כולם במדבר כי
מאסו בארץ חמדה וסרבו לעלות לארץ ישראל. יש סיבה גדולה לכל פורענות.

סיכום:

אלו הם שתי סיבות הראשיות של השואה הנוראה. השנאה ההדדית האוכלת
בכל פינה, והאדישות מלחזור לציון, עת שהיתה לנו שעת הכושר. ורק ניתוח
קשה ומכאיב, כמו שואה זו, העיר את רוחם של שארית הפליטה לעלות לציון.
אם לא השואה, מי יודע אם היו שבים ארצה?

ולכן אלו שמציינים את אבלות יום השואה, צריכים ללמוד לקח מהדברים. לזרז
את כל קרוביהם שבחוץ לארץ לעלות ארצה, ולא להדבק בחוץ לארץ. וכל שכן
להזהיר באזהרות נוראות אותם "ישראלים" טועים היורדים לדור בחוץ לארץ,
בדרך לאבדון.

אבלות לשם אבלות, ללא לימוד פראקטי, הוא מעשה ריק. צריכים לקחת מוסר מהענין.